

Тактичні моделі застосовуються керівниками середнього рівня для розподілу і контролю використання наявних ресурсів. Серед можливих сфер їх використання виділяються наступні: фінансове планування, планування витрат до працівників, планування збільшення продажу, побудова схем компанії. Ці моделі застосовуються звичайно, лише до окремих частин компанії (наприклад до системи виробництва і збуту) і можуть також включати агреговані показники. Часовий горизонт, що охоплюється тактичними моделями, триває від одного місяця до двох років. Звичайно тактичні моделі реалізуються як детерміністські, оптимізаційні й універсальні.

Оперативні моделі використовуються на нижчих рівнях управління для підтримки ухвалення оперативних рішень з горизонтом, що вимірюється днями і тижнями. Можливі застосування цих моделей включають ведення дебіторських рахунків і кредитних розрахунків, календарне виробниче планування, управління запасами. Оперативні моделі, як правило, використовують для розрахунків внутрішні дані. Вони, в основному, детерміністські, оптимізаційні й універсальні (тобто можуть бути використані в різних компаніях).

Математичні моделі складаються з сукупності модельних блоків, модулів і процедур, що реалізують математичні методи.

Сюди можуть входити процедури лінійного програмування, статистичного аналізу тимчасових рядів, регресійного аналізу.

Модельні блоки, модулі та процедури можуть використовуватися як поодиночі, так і комплексно для побудови і підтримки моделей.

Література

1. Терещенко Л.О., Гужко С. В., Шайкан А. В. Управлінські інформаційні системи: Підручник. – К.: КНЕУ, 2008. – 488с.
2. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. Інформаційні системи і технології в обліку: Підручник. – К.: КНЕУ, 2008. – 563 с.

Макарович В.К.,

*здобувач Житомирського державного технологічного університету,
ст. викладач кафедри «обліку і аудиту» Закарпатського державного
університету
Ужгород, Україна*

ОПОДАТКУВАННЯ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

В сучасних умовах господарювання все частіше доводиться стикатися з новими для української економіки фінансовими інструментами, використання яких дає можливість підприємствам якісніше управляти своєю діяльністю і максимізувати прибутки. Одним із таких інструментів є факторинг.

Використання факторингу здатне суттєво вплинути на розвиток вітчизняної економіки, створити умови для прискорення оборотності капіталу, започаткувати позитивні тенденції щодо розвитку ринку фінансових послуг відповідного напрямку та активізувати внутрішню та зовнішню торгівлю. На сьогодні існують об'єктивні передумови широкого використання факторингу у національній господарській діяльності [5, с.1].

Питання обліку та оподаткування факторингових операцій є недостатньо висвітленими в нормативно-правових актах і науковій літературі, що спричиняє

наразі відмову багатьох суб'єктів господарювання від використання даного інструменту.

Під факторингом в українському законодавстві розуміють відступлення права грошової вимоги. Так, відповідно до ст. 1077 Цивільного Кодексу України за договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). [ст.1077]. В Податковому Кодексі України наведено визначення відступлення права вимоги - операція з переуступки кредитором прав вимоги боргу третьої особи новому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу кредитору або без такої компенсації [2, ст. 14.1.255].

Учасниками факторингової операції є клієнт – постачальник товарів, робіт, послуг, який відступає фактору право грошової вимоги фактору до третьої особи (боржника); фактор – фінансова установа, яка має право здійснювати факторингові операції; боржник – покупець товарів, робіт, послуг, який є дебітором для постачальника.

В Податковому Кодексі України [2] не передбачено окремого порядку податкового обліку факторингових операцій.

Наявність об'єкту оподаткування податком на прибуток при факторингових операціях наведено на рис. 1.

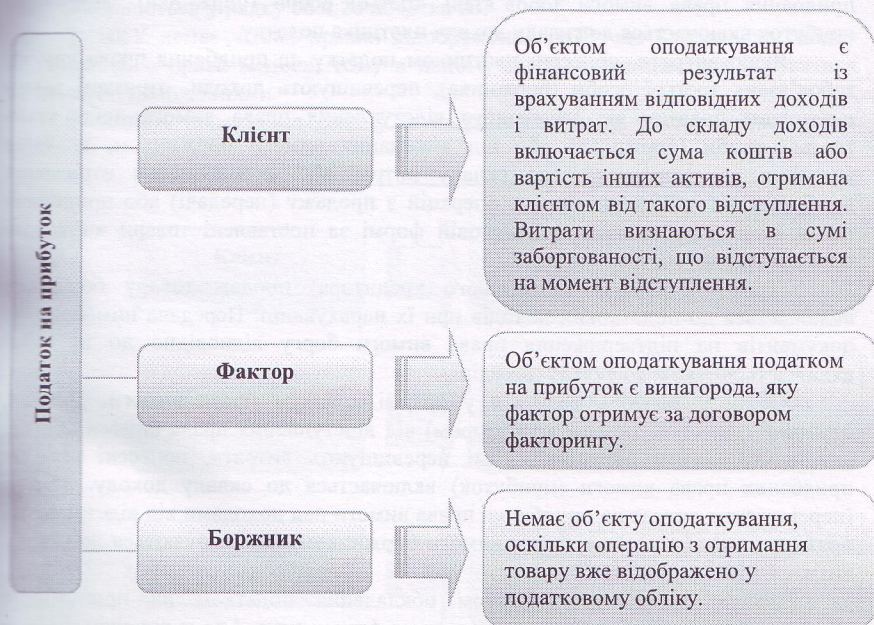


Рис. 1. Податок на прибуток при факторингових операціях

Факторинг у розумінні Податкового Кодексу не є операцією з надання фінансового кредиту, але має ознаки операцій з борговими вимогами та

зобов'язаннями. Відповідно до складу доходів включаються доходи від здійснення операцій з торгівлі борговими зобов'язаннями та вимогами, до яких належать доходи від продажу прав вимоги.

Оподаткування операцій з борговими вимогами регламентовано у пункті 153.4 ст. 153 Податкового кодексу України, операцій за договорами з відступлення права вимоги – у пункті 153.5 ст. 153 ПКУ [2].

З метою оподаткування платник податку веде облік фінансових результатів операцій від проведення операцій з продажу (передачі) або придбання права вимоги зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари, виконані роботи чи надані послуги третьої особи, зобов'язань за фінансовими кредитами, а також за іншими цивільно-правовими договорами.

При першому відступленні зобов'язань витрати, понесені клієнтом - першим кредитором, визначаються в розмірі договірної (контрактної) вартості товарів, робіт, послуг, за якими виникла заборгованість.

До складу доходів включається сума коштів або вартість інших активів, отримана клієнтом - першим кредитором від такого відступлення, а також сума його заборгованості, яка погашається, за умов, що така заборгованість була включена до складу витрат згідно з вимогами ПКУ.

Якщо доходи, отримані платником податку від наступного відступлення права вимоги зобов'язань третьої особи (боржника) або від виконання вимоги боржником, перевищують витрати, понесені таким платником податку на придбання права вимоги зобов'язань третьої особи (боржника), отриманий прибуток включається до складу доходу платника податку.

Якщо витрати, понесені платником податку на придбання права вимоги зобов'язань третьої особи (боржника), перевищують доходи, отримані таким платником податку від наступного відступлення права вимоги зобов'язань третьої особи (боржника) або від виконання вимоги боржником, від'ємне значення не включається до складу витрат або у зменшення отриманих прибутків від здійснення інших операцій з продажу (передачі) або придбання права вимоги зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги третьої особи.

Тобто у клієнта (первинного кредитора) продаж товару боржнику включається до податкових доходів при їх нарахуванні. Передача ним фактору документів на підтвердження права вимоги боргу відповідно до п. 153.5 включається також до складу доходів.

Облік у фактора ведеться у розрізі кожного права вимоги. Доходи, отримані фактором (новим кредитором) від відступлення права вимоги або від виконання вимоги боржником, які перевищують витрати, понесені ним на придбання права вимоги (прибуток) включається до складу доходу. Збиток (перевищення витрат на придбання права вимоги над доходами від відступлення права вимоги або від виконання вимоги боржником) не включаються до складу витрат.

Тобто, у фактора об'єктом обкладення податком на прибуток є винагорода, яку він отримує за договором факторингу. Але у випадку, коли в операції факторингу виникають збитки (перевищення суми, сплаченої клієнту, над сумою, отриманою від боржника), то їх віднесення до складу витрат Податковим Кодексом не передбачене. Таким чином, те, що у клієнта є доходами (прибутком), то у фактора не може бути витратами.

При здійсненні факторингової операції клієнт (первісний кредитор) у зобов'язанні повинен передати фактору (новому кредиторові) всі документи, які засвідчують права, що передаються (договір та додатки до нього, специфікації, товарно-розпорядчі документи тощо).

Передача таких документів оформлюється актом приймання-передачі, який складається в довільній формі, підписується кожною стороною договору та скріплюється печатками.

Облік у боржника (дебітора) здійснюється у звичайному порядку. В момент отримання товарів (робіт, послуг) покупець збільшує витрати [2, ст.138]. При отриманні повідомлення про заміну кредитора в зобов'язанні (оформленні факторингової операції) у податковому обліку дебітора по податку на прибуток ніяких змін не відбувається.

У Податковій декларації з податку на прибуток підприємства [3] доходи від зазначених операцій відображаються у додатку ІД «Інші доходи» до Декларації, зокрема, у рядку 03.4 цього додатку відображаються доходи від володіння борговими вимогами, у рядку 03.5 – доходи, отримані при першому відступленні права вимоги, у рядку 03.6 – прибуток, отриманий при наступному відступленні права вимоги. Витрати, понесені платником податку у зв'язку з придбанням боргових вимог, відображаються у рядку 06.4.18 «Витрати за операціями з борговими вимогами та зобов'язаннями» додатка ІВ «Інші витрати звичайної діяльності та інші операційні витрати» до Декларації. Витрати, понесені при першому відступленні права вимоги відповідно до п. 153.5 ст. 153 ПКУ зазначаються у рядку 06.4.20 додатка ІВ.

В ПКУ немає чітких правил відображення ПДВ, що входить до складу відступаючого права вимоги, тому в даному питанні залишається керуватися загальними положеннями.

Наявність податку на додану вартість в учасників факторингової угоди наведено на рис. 2.

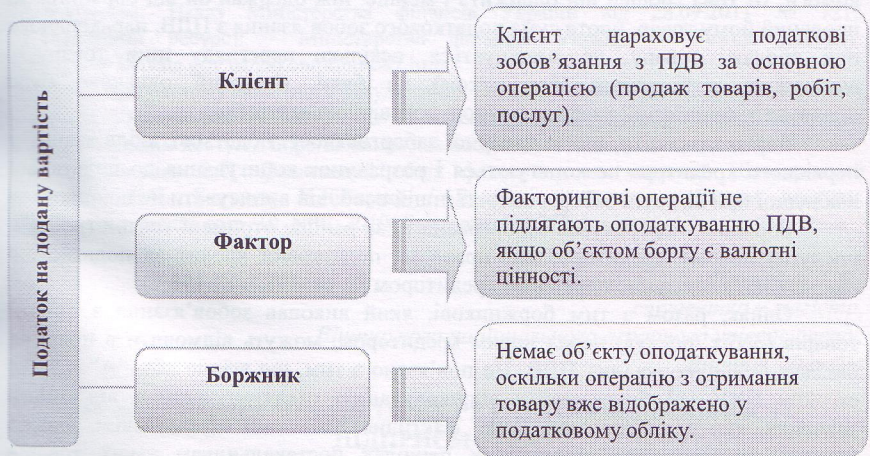


Рис. 2. Податок на додану вартість при факторингових операціях

Відповідно до пп. 196.1.5 п.196.1 ст. 196 р. Податкового кодексу України [2] визначено, що не є об'єктом оподаткування ПДВ операції з торгівлі за

грошові кошти або цінні папери борговими зобов'язаннями, за винятком операцій з інкасації боргових вимог та факторингу (факторингових) операцій, крім факторингових операцій, якщо об'єктом боргу є валютні цінності, цінні папери, у тому числі компенсаційні папери (сертифікати), інвестиційні сертифікати, іпотечні сертифікати з фіксованою доходністю, операції з відступлення права вимоги за забезпеченими іпотекою кредитами (позиками), житлові чеки, земельні бони та деривативи.

В Декреті Про систему валютного регулювання і валютного контролю [4] валюта України (українська гривня), в тому числі безготівкові кошти на рахунках на території України, входить в перелік валютних цінностей. Оскільки предметом договору факторингу є уступка виключно грошової вимоги, ця операція підпадає під дану норму, та не обкладається ПДВ. Таким чином, у клієнта (постачальника) на дату відвантаження товару або надання послуг (базової операції) виникають податкові зобов'язання з ПДВ на підставі (пп. 187.1 р.5 ПКУ). Коли згідно з договором факторингу клієнт відступає фактору право вимоги боргу, додаткового оподаткування ПДВ не виникає.

Аналіз норм чинного законодавства дає можливість вважати, що при здійсненні факторингової операції відбувається придбання фактором прав вимоги на виконання зобов'язань в грошовій формі за поставлені товари або надані послуги. І об'єктом боргу, при цьому, є валютні цінності. Виходячи з викладеного, вважаємо, що є підстави для застосування норм Податкового Кодексу відповідно якому не є об'єктом оподаткування факторингові операції, якщо об'єктом боргу є валютні цінності.

В іншому випадку, якщо об'єктом факторингових операцій є об'єкти відмінні від зазначених вище, то факторингові операції є об'єктом оподаткування ПДВ.

Якщо клієнт уступає вимогу фактору зі знижкою з повної вартості такої вимоги, то хоча грошей він одержить і менше, ніж одержав би від боржника за проданий йому товар, проте сума податкового зобов'язання з ПДВ, нарахованого при продажі товару, не зменшується, оскільки перегляду ціни товару у відносинах з покупцем (боржником) не було. Останній однаково буде оплачувати придбаний товар за повною договірною вартістю.

Варто зазначити, що за товарної заборгованості податкові зобов'язання у первісного кредитора не коригуються і розрахунок коригування до податкової накладної при відступі заборгованості іншій особі він виписувати не повинен.

Боржник, перерахував заборгованість за раніше отримані товари (роботи, послуги) новому кредитору, має право на податковий кредит за податковою накладною, виписаною первісним кредитором [2, ст. 198,1, ст.198.2].

Однак, разом з тим боржникові, який виконав зобов'язання з оплати товарів (робіт, послуг) перед новим кредитором, можуть відмовити в праві на бюджетне відшкодування ПДВ. Це пов'язано з тим, що згідно абз. "А" п.200.4 ст. 200 ПКУ [2] бюджетному відшкодуванню підлягає частина від'ємного значення, яка дорівнює сумі ПДВ, фактично сплаченій отримувачем товарів (послуг) у попередніх податкових періодах постачальникам таких товарів (послуг).

За результатами дослідження вважаємо у клієнта база обкладання податком на прибуток є сума доходів, яка складається із коштів або вартості інших активів, отриманих від такого відступлення зменшена на витрати в сумі

заборгованості, що відступається на момент відступлення. У фактора об'єктом обкладення податком на прибуток є винагорода, яку він отримує за договором факторингу. Але у випадку, коли в операції факторингу виникають збитки, то до складу витрат вони не відносяться. Тобто, те, що у клієнта є доходами (прибутком), то у фактора не може бути витратами. При отриманні повідомлення про заміну кредитора в зобов'язанні (оформленні факторингової операції) у податковому обліку боржника (дебітора) по податку на прибуток ніяких змін не відбувається.

Не обкладається ПДВ надання фактором коштів за договором факторингу, предметом якого є переуступка права грошової вимоги за поставлені товари до боржника та кошти, отримані фактором у вигляді відсотків за користування підприємством фінансуванням, наданим відповідно до договору факторингу. Є об'єктом оподаткування плата за здійснення факторингової операції (комісійна винагорода) та комісійна винагорода, яку підприємство сплачує фактору за управління дебіторською заборгованістю.

Слід зазначити, що передача права вимоги боргу не призводить до зміни податкових зобов'язань сторін за основним договором купівлі-продажу товарів, робіт або послуг, результатом виконання якого продавцем стало виникнення дебіторської заборгованості боржника.

Перспективним напрямком є дослідження взаємозв'язок бухгалтерського та податкового обліку факторингових операцій.

Література

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України прийнятий Верховною Радою України від 16.01.2003 р. № 435- IV. [Електронний ресурс]: / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Податковий Кодекс України: Кодекс України прийнятий Верховною Радою України від 02.12.2011 № 2755-VI. [Електронний ресурс]: / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємства: Наказ Міністерства фінансів України від 28.09.2011 № 1213 [Електронний ресурс]: / Міністерство фінансів України – Режим доступу: <http://www.kyivsta.gov.ua/zakon/pributok2.htm>
4. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету міністрів України від 19.02.1993 № 15-93[Електронний ресурс]: Кабінет міністрів України – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=15-93>
5. Бануляк В.П. Податковий облік факторингових операцій [Електронний ресурс] / В.П. Бануляк, Н.Д.Глазко / Економічні науки – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/62277.doc.htm

Писвська Т.В.,

студентка – магістр,

Вінницького національного аграрного університету,

Вінниця, Україна

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах господарювання найбільший інтерес для користувачів фінансової звітності підприємства представляє інформація про сформовані фінансові результати. Адже, для прийняття ефективних управлінських рішень необхідна достовірна інформація про результати діяльності, сформована з